

**Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Történelemtudományi Doktori Iskola
Medievisztika alprogram**

Kiss Attila

„...ut strenui viri...”

A gepidák Kárpát-medencei története

Tézisek

Témavezető:

Dr. Prof. Olajos Terézia professor emerita

Szeged, 2014

A keleti germán nyelvet beszélő gepidák a hun kort követően és az avar kort megelőzően uralták a Kárpát-medence keleti felét, sőt egyes periódusokban olyan korábbi nagyvárosok, mint a korábbi császári központ Sirmium is birtokukban volt. A történetírói trendek mégsem kedveznek ennek a csoportnak, ugyanis a gótokkal és langobardokkal szemben a legutóbbi mindenre kiterjedő elemzés a gepidákról majd fél évszázada született. Maga a gepida jelenlét a Kárpát-medence régmúltjának egy közel két évszázadot érintő időszakát takarja, amit azonban mégis lehetetlen tárgyalni az európai viszonyok és a korszakra vonatkozó újabb módszertani irodalom ismerete nélkül. A disszertáció írásakor két tudományág, a történettudomány és a régészet eszköztárának bevonásával kísérlem meg árnyalni a kora középkori Kárpát-medence történetének egy szeletét, ami azonban több problémát is rejt magában. A kora középkori Kárpát-medence germán etnikumainak kutatásában az írott kútfők és a régészeti leletanyag együttes vizsgálata, egyfajta interdiszciplináris szemléletmód volt a meghatározó, melynek eredményeként az egyes rész tudományok hipotézis szintű elemei tudományos paradigmaként kerültek át a rokon tudományágba. A jelenségben rejlő problémát, bár az egyes kutatók (Herwig Wolfram, Walter Pohl) már korábban is felismerték, mint azt a német szakirodalomban megjelenő terminus technikus („gemischte Argumentation”, vegyes érvelés) is jelzi, azonban érdekes módon gyakorta a külföldi szakmunkák sem mentesek tőle. Munkám során a hasonló eseteket elkerülvén törekedtem és a továbbiakban is törekszem a két tudományterület eredményeinek külön történő vizsgálatára, preconcepciók gyártása helyett, csak a rész tudományok módszereinek felhasználásával megszületett eredményeket szembesítem a másik tudományterület hasonló módon nyert adataival.

A gepida csoportok Kárpát-medencei beköltözése

Szűkös írott kútfőink alapján igen nehezen tudjuk a gepida etnogenezis időpontját meghatározni. Első biztos említéseink a 3. század derekáról származnak, ez lehet az a biztos időpont, amikortól önálló etnikumként és politikai szervezetként kezelhetjük már őket. A Kárpátokon belüli megjelenésüket a korábbi kutatás egyértelműen a 3. század második felére helyezte, részben alapul véve az antik híradásokat, részben pedig az azokra építő régészeti interpretációkat is. Ennek ellenére szűkös forrásaink egyértelműen jelzik, hogy a fő szállásterületük ekkor még a Visztula alsó folyásának vidékén, vagy attól délebbre lehetett. Az írott kútfők közül egy (*Historia Augusta* életrajzai) bár említi a gepidákat a Birodalom dunai provinciát támadó csoportok sorában, azonban ennek forrásértéke igen kétes (kései

szerkesztés, betoldások). Ugyanakkor nem kizárható, hogy egyes kisebb közösségeik részt vehettek ezekben a rabló hadjáratokban, amit jól tükröz a Rómából és Ostiából előkerült feliratos emlékek köre is. Feltehetően még a 4. század folyamán sem élhettek közösségeik a Kárpát-medencében, mivel az aránylag gazdagnak nevezhető írott forrásanyag nem nevezi meg őket sem a Birodalom elleni támadások alkalmakor, sem pedig a barbaricum belharcok leírásakor. Azok a kísérletek, melyek a korszak geográfiai és térképészeti anyagában keresik hazájuk meghatározását szintén elvetéltnek tekinthetők, mivel ezek java része csak igen korlátozottan használható. A vandálokkal közös támadásuk a nyugatra élő gót közösségek ellen nem feltétlenül jelentheti azt, hogy Dacia területére lokalizálható a küzdelem, hiszen ekkor még feltételezhetően a gótok szállásterületének magja is a Kárpátokon kívül helyezkedett el.

Azok a kísérletek, melyek megpróbálták a legkorábbi gepida jelenlétet az Északkelet-Magyarországon található temetők népességében keresni, igen nehezen igazolhatóak. A régióban egy igen sokszínű kultúra virágzik, melyen belül az etnikumok elkülönítése mai eszköztárunkkal nem lehetséges. A hozzájuk kapcsolt 4. század végén megnyitott és 5. század során használt Tiszadob és Ártánd-csoport temetői olyan általános, a korszakra jellemző leleteket és rítusokat foglalnak magukba, melyből az egyedi, egy entitáshoz köthető jegyeket nem lehet kiválasztani. Tovább tetézi a problémát, hogy a hun korszak alatt és után kialakuló igencsak interetnikus anyagi kultúra sem teszi lehetővé egyes csoportok elkülönítését a régészeti leletanyagon belül. A hun korban a gepidák már feltehetően a Kárpát-medence területén élhettek, hiszen folyamatos résztvevői a nagy zsákmányszerző hadjáratoknak, melyekhez általában csak a hun ordu közelében élő csoportok csatlakoztak. Ezek fényében talán ténylegesen el kell fogadnunk, hogy a gepidák szállásterületét nem ismerjük bizonyossággal 454 előtt.

Gepidák a hun korszakban

A hun korszakban élt gepida közösségekről igen kevés információ áll rendelkezésünkre mind az írott kútfőkben, mind pedig a tárgyi kultúra terén is. Az biztosnak tűnik, hogy közösségeik valamikor az 5. század első harmadában már a Kárpát-medencében élnek a hunok mellett. Feltehetően az 5. század eleji népmozgások – amikben kisebb leszakadó részek részt is vehettek – is nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy csoportjaik beköltözhessenek a területre. Feltételezhetően az igen sok átalakulással járó 5. század igen sok változást hozott a gepida népesség életében is. A hunok melletti sikeres hadjáratok révén egy új harcos elit jön létre körükben, melynek kiemelkedő és nagy presztízzsel bíró vezetője Ardarich lesz. Forrásokkal

is adatolhatóan biztosan részt vesznek a 447-es, 451-es és 452-es hun hadjáratban is, azonban nem kizárható, hogy már korábban is szereplői a nomád főség alatti harci cselekményeknek. A gepidákat részben tekinthetjük a hun kor győzteseinek is, hiszen a katonai sikerek révén feltehetően számos újabb csatlakozó és beolvadó csoport színesíti majd a korábbi gepida tradíciókat. A másik nagy változás a császárkorhoz képest: a gepidák is elérték a római határok előterét, melyek valóban igazi profitot hoztak számukra. Sajnálatos módon jelen forrásadottságok és a régészeti interpretáció korlátai mellett nem lehetséges a keleti germán népesség pontosabb lokalizációja a Kárpát-medencén belül.

A Gepida királyság megalakulása és története a 6. század elejéig

A Hun Birodalom felbomlása után a Kárpát-medence egyik legerősebb csoportjának számítottak, mely nagyrészt a nomád állam fennállásának idején elért presztízsnövekedésüknek is köszönhető. A történeti folyamatok és a régészeti leletek fényében is nyilvánvalónak tűnik, hogy a gepida hatalom megszervezése az új területek felett egy elhúzódó folyamat része lehetett. A korábbi hunkori lakosság konszolidálása nem minden esetben történhetett meg fegyveres erő bevetése nélkül, mint azt a korábban használt telepek pusztulása is mutatja. Ugyanakkor a helyben élő hunok és a hun kori szarmaták értékes új elemekkel gazdagíthatták a szűk gepida elitet, mely hatalmát fegyverei sikerének köszönhette. A hun korból felemelkedő fegyveres arisztokrácia erejét valószínűsíthetően éppen ezeknek a csoportoknak a felülrétegzésével biztosíthatta. A gepida etnogenezis mindenképpen egy új fázisába léphetett a hun korszakot követő évtizedekben. Belső források hiányában ezek az események azonban nem ragadhatóak meg egykönnyen. A 460–70-es évek nagyobb, főként gót ellenes harcaiból az elhúzódó „pacifikálásnak” köszönhetően kimaradtak, azonban a többi fegyveres csoport gyengülését kihasználva véglegesen a régió meghatározó politikai erejévé váltak. Hatalmuk konszolidációját biztosíthatta még a Bizánccal fenntartott folyamatos jó viszony is.

A gótok elvonulása után sikerül kiterjeszteniük hatalmukat Sirmiumra és közvetlen környezetére is. 473-ban Sirmium az osztrogótok elvonulása után a gepidák birtokába került, amit a súlyos belharcok miatt a Bizánci Birodalom sem tudott visszaszerezni, pedig jogilag az 5. század második felétől őket illette meg. A 488-as gót átvonulást leszámítva a 6. század elejéig az egykori Pannonia secunda tartományt Sirmiummal együtt a gepida királyok kormányozták, sőt székhelyüket is itt alakították ki. A terület megszerzését egy kisebb közösség hajthatta végre, hiszen Ennodius adata szerint ebben az időszakban külön vezetői

vannak a sirmiumi és a korábban megszerzett részeknek is. A foglalás után nem keverednek konfliktusba a konstantinápolyi vezetéssel sem, amit jól mutat a két fél között fennálló kapcsolatok töretlen rendszere is.

Változást a terület és a korábbi fényét elvesztő város életében csak a 6. század elejének történései hoztak. Theodorich tanulta itáliai elődje, Odoacer, hibájából, a korábbi jelentőségét elvesztő, de még mindig fontos utakat ellenőrző Sirmium visszaszerzésére szánta el magát. A Balkán felől nézve Itália kapujának tekinthető terület birtoklása létfontosságú volt az osztrogótok számára. A Pitzia comes vezette gót erők végül harc nélkül foglalták vissza a provinciát és székhelyét. A kialakult helyzetet tovább bonyolította, hogy az osztrogótok, gepidák és Bizánc mellett számolni kell egy újabb fél, a gepida Attila-leszármazott Mundo feltűnésével is a további harcok során, melyek a bizánciak és a gótok közötti nyílt fegyveres összecsapást hozott. A Sirmium környéki események bár helyi konfliktusként indultak, de további kihatásai jelentősek voltak, mivel egy a bizánciak révén a háttérből irányított osztrogót ellenes szövetség (frank–burgund–bizánci) létrejöttéhez vezetett. Az újonnan előkerült Trasaric-felirat fényében megkockáztathatjuk azt a kijelentést is, hogy maga a háború az alakulófélben lévő gepida–bizánci szövetség megtörésére irányult. A gepidák és a bizánciak között a viszony, kisebb a Birodalom területére irányuló betöréseket leszámítva jó maradt egészen Sirmium 536-os gepida visszafoglalásáig.

A Gepida Királyság története a 6. században

A 6. század során bár több betörésük is érinti a bizánci területeket, de ez alapvetően nem jelent változást a két fél viszonyrendszerében. Theoderich halálát követően a herul csapatokkal együtt kísérelhették meg az egykori császárváros visszafoglalását, sikertelenül. Ezt követően gyökeres változásokon megy át a gepida politika. A gót háború kirobbanása után az osztrogót–bizánci erők dalmáciai lekötöttségét kihasználva 536-ban újra megszerzik az ismét magára hagyott Sirmiumot. A justinanoszi vezetés ebbe nem nyugodva bele kísérli meg a város visszacsatolását a Birodalomhoz, de próbálkozásuk kudarcba fullad (Calluc magister militum veresége és halála). Az 540-es évek derekáig a gepidák kihasználva a császári csapatok lekötöttségét több ízben is kifoszthatják az illyricum északi határán fekvő városokat. A herul segédc csapatok lázadásának köszönhetően időlegesen Singidunumra és több daciai (Ripensis és Mediterranea), valamint moesia városra is kiterjeszthetik fennhatóságukat. A két dunai város és Illiricum határát azonban nem lépik túl erőikkel, hiába

próbálta egy-két régész a mai Bulgáriai területén megjelenő szórvány leletek egy részét ezekhez a folyamatokhoz kapcsolni.

Justinianosnak az elkövetkezendő évtized ügyes politikájával azonban sikerül megakadályoznia egy újabb hatalmi koncentráció kialakulását a dunai határok mentén. A gepidákkal szemben a langobardokat kezdi el pártolni és több ízben is segédcsapatokat ad melléjük a keleti germánok ellen. A Gepida Királyság erejét jól jelezheti, hogy az 549-es hadjárat során a langobard sereget egy 11500 bizánci kontingens is kíséri, három tapasztalt magister militum vezetésével. Turisind király a Sirmium környéki átkelőhelyek birtoklásának köszönhetően több ízben is átenged más barbár csoportokat (kutrigurok, szlávok) a területén, akik a Balkán fosztogatása miatt hátráltatják Justinianos itáliai terveinek megvalósítását. Az egyre több problémát jelentő Gepida Királyság terjeszkedését végül az 552-es bizánci–langobard közös hadjárat töri meg. Az itáliai harcokban az eddigi véleményekkel ellentétben feltehetően nem vehettek részt a gepida erők, ami indokoltnak is tűnik az elszenvedett súlyos vereség után. A következő közel egy évtizedből szinte egyetlen forrás sem áll rendelkezésünkre a keleti germánokról, azonban a kutatók jelentős része ehhez az időszakhoz kötötte Alboin követjárását a gepida udvarba. Az eseményt a történészek jelentős része úgy értelmezte, hogy Alboin ekkor a gepida király Turisind fegyverek révén örökbefogadott fia (Waffensohn) lett. A Paulusnál olvasható, sok „saga” szerű elemet tartalmazó elbeszélés ilyen értelmezése azonban téves, ugyanis a szokás feltételezhetően csak a gót királyok és bizánci császárok, valamint a gót uralkodók és más barbár vezetők viszonylatába működött.

A gepidák fegyveres ereje az írott és régészeti források tükrében

A gepidákra vonatkozóan nem találunk olyan írott forrást, ami az egykori fegyveres réteg pontos felépítését elénk tárhatná. A korábban többek által is idézett Prokopios-hely sem alkalmas a fegyveresek arányának kimutatására. A langobárd, frank és más korai germán jogi és elbeszélő kútfők rávetítése a gepida fegyveres társadalomra szintén nem célravezető. Sajnálatos módon az írott források és a régészeti eredmények kritika nélküli egyeztetéséből több esetben is kialakult a népvándorláskor más területein is meghatározó vegyes érvelések rendszere. Bár pontos létszámadatot nem közölnek forrásaink, azonban az sejthető, hogy éppen a 6. század időszakában komolyabb hadi potenciállal rendelkeztek a gepidák. Az 549-ben ellenük küldött 11000 fős bizánci sereg, melyet három tapasztalt magister militum vezetett, valamint a szintén nem elhanyagolható erőt képviselő langobard csapatok közös fellépése mind azt sejteti, hogy a gepida sereg is hasonló nagyságrendű lehetett. Éppen

ezekben az évtizedekben több ízben is megjelennek az írott forrásokban herul és szláv csapatok is, melyek a központi gepida haderő létszámát emelhetnék. Az időleges szövetségesnek tekinthető lázadó herulok maguk is közel 3000 fős kontingenst képviseltek.

A Tisza-vidéken a férfinépeség közel fele kapott mellékletül túlvilági útjára fegyvert, ami a Meroving-kor germán átlagaitól egyáltalán nem tér el. Ennél sokkal inkább kiugró a langobard területeken a férfilakosság körében tapasztalható fegyvermellékletek óriási száma. Egy már letelepült és egy dinamikusan új fegyveres elemeket magukba integráló népesség ilyen módú összehasonlítása nem tűnik járható útnak.

Problémát jelent a temetkezések elemzésénél, hogy a Tisza-vidéki temetőknél csak töredékénél rendelkezünk pontos életkor meghatározásokkal, amik alapját képezhetnék a teljességre törekvő vizsgálatoknak. A rendelkezésünkre álló adatok alapján azonban a korszak letelepedett kontinentális germán átlagától a gepida temetkezések nem térnek el.

A fegyverek és kombinációik aránya szintén nagyban hasonlít a Meroving-korszak más területein tapasztalhatókhoz. A hatodik század első felében főként a távolsági fegyverek a meghatározóak, míg a század közepétől kezdve egyre inkább a közelharc fegyverek felé tolódik el ez az arány. A fegyverkombinációkon belül abszolút a közelharc fegyverei dominálnak, szemben a távolsági fegyverekkel. A távolharc fegyvereinek dominanciája egyébként is kétségesnek tűnik, mivel ezen harceszközök főként egy területen (Szentés) összpontosulnak, valamint feltételezhető, hogy több esetben életkor-specifikus mellékletnek tekinthetők. A brutális sírrablások nem kímélték meg a fegyveres temetkezéseket sem, erre utalnak a sírban maradt szerelések, valamint az egyedi fegyverkombinációk is.

Régészeti forrásaink nem minden esetben alkalmasak a korabeli társadalom felépítésének és a fegyveresek arányának meghatározásához, számolnunk kell a temetkezési szokás erőteljes torzító hatásával is. Mivel a temetés maga is rituális cselekményként fogható fel, éppen ezért az ott eltemetésre kerülő fegyverek sem tekinthetők minden esetben a valós életben használt harceszköznek. Az egykori élet jóval sokrétűbb lehetett: ideje tehát elbúcsúznunk attól a nézettől, mely a temetők képe alapján az élők világát kívánta maradéktalanul megrajzolni!

A Gepida Királyság bukása és a népesség avar kori továbbélése

Justinianos halála után az északi határoknál kialakult korábbi szövetségi rendszerek végképp felbomlottak. Utódja II. Justinos már a gepidák oldalán lép fel azok langobardok elleni küzdelme során. Az ekkor regnáló gepida király Kanimund azonban nem adja át a

bizánciaknak Sirmiumot, mely súlyos következményeket von maga után. A császári segítség elmaradása miatt a gepidák nem tudnak ellenállni a langobardok és avarok közös támadásának, így önálló államalakulatuk is felbomlik.

A gepidák egy része távozik Alboinnal Itáliába, míg a népesség nagyobb hányada valószínűleg avar fennhatóság alatt él tovább. Korábban Kiss Attila révén széles körben elterjedtek azok a nézetek, melyek a gepidák avar kori szállásterületét a Kelet-Dunántúlra lokalizálták. A történeti források és régészeti leletanyag kritika nélküli elegyítése révén megalkotott koncepció mára már egyre inkább tarthatatlannak látszik. Összegzésképpen mindenképpen leszögezhető, hogy az avar kor gepidáinak dunántúli jelenléte sem a régészeti leletek, sem pedig az írott kútfők segítségével nem bizonyítható kellő mértékben. A legnagyobb problémát a kutatásban az egymásba fonódott vegyes érvelések jelenléte indukálja. Körérvélések és vegyes érvelések kerültek bele mind a történeti, mind pedig a régészeti szakmunkákba, melyek egy idő után kibogozhatatlanul olvadtak egymásba, a különböző szerzők ezeket észre nem véve evidenciaként kezelték az egyes hipotéziseket is. Ennek egyenes következménye, hogy két külön horizontot, egy 6. század végén induló és a 7. század derekáig nyomon követhető régészeti (horizont) egybemosódott egy a 8. század végére, 9. századra vonatkozó egyébként sem biztos írott forrásanyag tudósításaival. A *Conversio* részletes elemzése jól mutatja, hogy ismeretlen szerzője csak korábbi munkák adatainak tudálékos összeszerkesztése révén helyezi a keleti germánokat a Dunántúlra.

Ezzel szemben a kortárs bizánci források és a régészeti anyag is azt mutatja, hogy a megmaradt helyi közösségek és azok vezetői saját korábbi lakhelyükön vészelik át királyságuk bukását. Forrásainkban avar fennhatóság alatt főként a görög nyelven író auktorok munkáinak köszönhetően közel fél évszázadon keresztül, ha csonkán is, de nyomon követhető az Avar Kaganátusban élő gepidák története. Theophylaktos Simokattés a 7. század elején saját falvaikban élő, tradícióikat őrző közösségekről tudósít.

A régészeti leletanyag összefoglalása kapcsán leszögezhetjük, hogy mindenképpen egy igen színes kép tárulkozik eléink a korábbi időszakok kutatói elképzeléseihez képest. A dunántúli kora avar kori leletanyag etnikai meghatározása nem lehetséges, az igen gazdag itáliai és meroving világgal fenntartott kapcsolatai azonban elvitathatatlanok. A korábbi gepida jelző helyett talán érdemesebb lenne a Vida Tivadar által is alkalmazott avar kori germán terminust használni ennek a horizontnak az anyagára. Módszertanilag egyelőre a Kölked környéki temetők nem mutatnak minden téren rokonságot az 567 előtti gepida leletanyaggal, így az esetleges áttelepítés lehetőségét is kizárhatjuk. Ezzel szemben mind Erdélyben, mind pedig a Tisza vidéken a bűvös 567-es évet követően egészen a század utolsó

harmadáig folytatódnak az 5. század végén megkezdett soros temetők. Az átmeneti horizont – mely mind a két korszakot érintheti – meghatározásában főként a korábbi meroving és mediterrán kapcsolatok továbbélése alapján következtethetünk. Az erdélyi területeken a 6. század végén nyitják meg az ún. Mezőbánd-típusú sírmezőket, melyek egy igen sokrétű kapcsolatrendszerrel (korábbi helyi, időbe megegyező meroving, mediterrán és steppei) rendelkeznek. Maga az etnikai interpretáció ezek esetében módszertani szempontból igen kérdéses, azonban a kultúra hordozói között feltételezhetően megtalálhatjuk a helyben továbbélő, de jelentősen átalakuló gepida közösségeket is. Az erdélyi-medence mellett ma már a Közép-Tisza vidékén is körvonalazódik egy azokkal azonos időben létező, a korábbi meroving anyagi műveltséget folytató közösség nyoma is. Ugyanakkor nem szabad elfeledkeznünk róla, hogy a korábbi igen sok adatvesztéssel járó feltárások miatt a déli területekről is számos hasonló anyag vesztett el mára a kutatás számára. Ehhez igen jó példát szolgáltat a kishomoki két fegyveres sír, valamint a magyarcsanádi leletek is, melyek időbeli egyezést mutatnak a tiszagyendai előkelő tárgyi hagyatékával. Bár a gepida vezető réteg önállóságát valóban elveszthette 567-ben, azonban helyi szinten továbbra is élhettek közösségek a nomád főség alatt, azok mellett, ha nem is egy egységes tömbben.

A gepidákról és önálló államalakulatukról kialakított képet a kutatásban alapvetően Bóna István elméletei határozták meg, melyek a nemzetközi szakmunkákba is beépültek. A magyar régész a gepida fejlődést minden esetben a szomszédos langobardokhoz viszonyította. Főként a régészeti leletanyagból levonható történeti következtetések alapján alakult ki a gepidák kötött „félfeudális” társadalmát, gyenge királyi hatalmat és gyengébb fegyveres erő meglétét valló gondolatsor láncolat. Ennek azonban teljes mértékben ellentmond a történeti források, valamint a régészeti anyag tüzetesebb elemzése is. A gepidák egyáltalán nem játszottak alárendelt szerepet a két fél viszonyában és a Duna-vidék politikájában sem. Feltételezhetően éppen ellenkező relációról beszélhetünk, hiszen 552-ig egy erős, terjeszkedésre is képes germán királyság képe bontakozik ki a különböző írott források elemzése révén. Csak a justinianosi kiváló diplomácia volt képes megakadályozni azt, hogy a Gepida Királyságból egy olyan hatalmi gócpont váljon, mely veszélyeztetheti a bizánciak balkáni érdekeltségeit. A gepida állam bizánciakkal szembeni fellépéseiben főként a Birodalmon kívül rekedt barbár fejlődési modell tipikus jeleit fedezhetjük fel, melynek egyik meghatározó eleme a saját társadalom szembelyezése egy szomszédos magaskultúráéval (ilyen volt Herwig Wolfram ún. „hun alternatívája” is). Sirmium elfoglalása ellenben

jelentősen változtatott ezen a helyzeten, hiszen általa részben a gepidák is ráléptek egy olyan új fejlődési útra, mely a római uralmi rendszerbe és annak hagyományaiba való beilleszkedést vonta maga után. Az önálló egyházszervezet (még ha részben a gótoktól is örökölt), valamint az önálló pénzverés megindulása mind ezt a lehetőséget sejtetik. Ez a fejlődés azonban az 567-es vereséggel véglegesen megszakadt és torzóban maradt. Mégis a gepidák szerepe a régió történetében sokkal jelentősebb volt, mint azt a korábbi szakmunkák (Alexander Sarantis kivételével) sejtetni vélték.

A disszertáció témájához kapcsolódó előadások

2007. október 24–26. *Mundo: A scamarok vezérétől a bizánci hadvezérig. „Hadak útján”*. A Népándorlás Kor Fiatal Kutatóinak XVIII. találkozója. Központok és perifériák a népándorlás korában. Kecskemét.

2008. október 20–22. *Észrevételek a gepida fegyveres temetkezések értékelésével kapcsolatban*. (megjelenés előtt). „Hadak útján”. Népándorlás Kor Fiatal Kutatóinak XIX. Konferenciája. Győr.

2009. június 4–5. „A gepidák közül azonban egyesek máig is ott élnek.” *Megjegyzések az 567 utáni gepida továbbélés kérdéséhez*. VI. medievisztikai PhD-konferencia. Szeged.

2010. április. 22. *Die awarenzeitlichen Gepiden in Transdanubien? Gemischte Argumentationen in Forschung bei dem Weiterleben der Gepiden*. Primary year of Conference V4 doctoral candidates in Ostrava. Faculty of Arts University of Ostrava.

2010. október 1–2. *Per arma adoptio. Eine gotische Sitte in den frühmittelalterlichen schriftlichen Quellen*. Romania Gothica II. The frontier world. Romans, barbarians and the military culture (Budapest).

2011. június 1–3. „Nem a hadnak sokasága...” *Megjegyzések a Tisza-vidéki gepida fegyveres réteg összetételéhez*. VII. Medievisztikai PhD-konferencia. Szeged.

2011. november 23–25. *A kőbe vésett évszámok nyomában (567). A Tisza-vidéki gepida soros temetők legkésőbbi horizontja*. „Hadak útján” A népándorlás kor fiatal kutatóinak XXI. Konferenciája. Szeged.

2012. május 21–22. *A sirmiumi „háború” (504–505). Kapcsolatok az osztrogótok, Bizánc és a gepidák között a 6. század elején*. A Kárpát-medence, a magyarság és Bizánc” nemzetközi konferencia. Szeged.

2012. november 26–29. *Byzantinisch-mediterraner Einfluss und Funde in Gepidien. Bemerkungen zu den byzantinisch-gepidischen Kontakten im Spiegel der Archäologie*. Byzanz und das Abendland. Begegnungen zwischen Ost und West. Budapest, Eötvös József Kollégium.

2013. május 24. „Az istenek közül leginkább Mercuriust tisztelik.” *Észrevételek a Kárpát-medencei gepidák hitvilágához.* TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 Történelemtudományi Doktori Iskola Zárókonferenciája. Szeged.

2013. június 17–19. „Jártam a földalatti országokban, a múlt népeinél”, avagy valóban rekonstruálható a gepida társadalom? VIII. Medievisztikai PhD-konferencia. Szeged.

2013. augusztus 28–30. *Das Epithapium von dem gepidischen König Thrasarich. Gedanken zur Umwertung der gepidisch-byzantinischen Beziehungen im ersten Drittel des 6. Jahrhunderts.* International PhD Student Conference *Sapiens Ubique Civis*. Szeged.

2013. október 1–4. Die Vergleichung der gepidischen und langobardischen Bewaffnungen und Waffengräber im Karpatenbecken. IX. Protohistorické konferencie. Faustova sieň Múzea mesta Bratislavy v Starej radnici. Bratislava.

2014. február 5–7. „Hírmondó sem maradt a roppant tömegből.” *Avar kori gepidák a Tisza-vidék soros temetőiben.* Sötét idők túlélői konferencia. Debrecen.

A disszertáció témájához kapcsolódó írások

Gens Egy terminus fordításának problémái a kora középkorban. In: *MARGONAUTÁK. Írások Margócsy István 60. születésnapjára.* Szerkesztette: Csörsz Rumen István–Hegedüs Béla–Vaderna Gábor–Ambrus Judit–Bárany Tibor. Budapest 2009. 469–475.

A gepidák avar kori továbbélésének vizsgálatáról. In: *Középkortörténeti tanulmányok 6.* Szerkesztette: G. Tóth Péter – Szabó Pál. Szeged, 2010. 119–134.

Germán népek részvétele a hunok hadjárataiban. *Hadtörténelmi Közlemények* 2010/1–2, 137–167.

Fegyverrel örökbefogadott fiú volt-e Alboin? In: *Fons–skepsis–lex. Ünnepi tanulmányok a 70 esztendősk Makk Ferenc tiszteletére.* Szerk.: Almási Tibor–Révész Éva–Szabados György. Szeged, 2010. 203–218.

Die awarenzeitlichen Gepiden in Transdanubien? Gemischte Argumentationen in der Forschung bei dem Weiterleben der Gepiden. In: *Church and Ethnicity in history. First year of Conference V4 doctoral candidates in Ostrava.* Ed.: Vida, Beáta. Ostrava, 2011. 10–20.

„Nem a hadnak sokasága...” Megjegyzések a Tisza-vidéki gepida fegyveres réteg összetételéhez. In: *Középkortörténeti tanulmányok 7.* Szerk.: Kiss P. Attila – Piti Ferenc – Szabados György. Szeged, 2012. 135–163.

Észrevételek a Tisza-vidéki gepida fegyveres temetkezések értékeléséhez. In: *Hadak útján. A népvándorlás kor kutatóinak XIX. konferenciája.* Szerk.: Bíró Szilvia. Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága Tanulmányok 3. Győr, 2012. 141–156.

Per arma adoptio. Eine gotische Sitte in den frühmittelalterlichen schriftlichen Quellen. In: *Romania Gothica II. The frontier world. Romans, barbarians and the military culture.* Hrgs.: Vida, Tivadar. (megjelenés előtt)

Gepidák a mai Bulgária területén? Avagy építhetünk-e történeti konstrukciót a kisleletekre. In: *Így kutatunk mi! Tanulmánykötet II. Nemzeti Kiválóság Országos Program ösztöndíjasainak tanulmányaiból.* Szerk. Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal. Budapest, 2014. 153–173.

Gepiden im heutigen Bulgarien? In: *Studia Hungaro-Bulgarica III.* Sumen–Szeged, 2014. 19–34.

Huns, Germans, Byzantines, the origins of the narrow bladed lang sax. *Acta Archaeologica Carpathica* 2014. (megjelenés előtt)

A disszertáció témájához kapcsolódó online ismeretterjesztő írás

Itt nyugszik Thrasarich, a gepidák királya” – Egy gepida király sírköve a mai Isztambulból – Science caffe online folyóirat (web cím: <http://www.sciencecaffe.com/hu/h-2013-07-08-1341/itt-nyugszik-thrasarich-gepidak-kiralya-egy-gepida-kiraly-sirkove-mai-isztambulbol>)